

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 967/2020 vp

Vastaus kirjalliseen kysymykseen kuntoutuspsykoterapian rahoituksesta ja jatkosta

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Sari Sarkomaan /kok ym. näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 967/2020 vp:

Miten hallitus aikoo järjestää kuntoutuspsykoterapian osana sosiaali- ja terveydenhuollon uudistusta,

miten hallitus aikoo varmistaa kuntoutuspsykoterapian yhdenvertaisen saatavuuden ja kriteeristön toteutumisen koko maassa,

miten hallitus varmistaa, että kuntoutuksen uudistamiskomitean linjaus Kelan kuntoutuspsykoterapiasta toteutuu sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksessa ja

aikooko hallitus toteuttaa terapiatakuun tavoitteita?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Psykoteraapiaa toteutetaan sekä julkisessa terveydenhuollossa annettavana hoitona ja kuntoutuksena, että Kelan korvaamana kuntoutuspsykoterapiana. Kunnilla on terveydenhuoltolain (1326/2010) mukainen velvollisuus järjestää psykoteraapiaa osana sairaanhoitoa. Julkinen terveydenhuolto toteuttaa vastuullensa kuuluvat psykoterapiapalvelut itse tai ostopalveluina. Terveydenhuollon palveluvalikoimaneuvosto on vuonna 2018 linjannut, että vaikuttaviksi todetut psykoterapiat ja psykososiaaliset hoito- ja kuntoutusmenetelmät kuuluvat mielenterveys- ja päihdehäiriöissä terveydenhuollon palveluvalikoimaan osana tavoitteellista hoitoa tai kuntoutusta niiden kaikissa vaiheissa. Valtioneuvoston asetus erikoissairaanhoidon työnjaosta ja eräiden tehtävien keskittämisestä (VNa 582/2017) antaa yliopistollisten sairaaloiden sairaanhoitopiireille koordinaatiovastuun psykoterapeuttisten ja psykososiaalisten menetelmien arvioinnista ja niiden osamisen ylläpidosta alueillaan.

Kela puolestaan järjestää ja korvaa kuntoutusta sekä turvaa kuntoutujan toimeentuloa kuntoutuksen aikana kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain (566/2005) mukaisesti. Henkilöllä on oikeus Kelan järjestämisvelvollisuuden piiriin kuuluvaan kuntoutukseen, kun lailla säädetyt edellytykset täyttyvät. Kela korvaa 16–67-vuotiaan vakuutetun työ- tai opiskelukyvyn tukemiseksi tai parantamiseksi tarkoituksenmukaista kuntoutuspsykoterapiaa, jos asianmukaisesti todettu ja diagnosoitu mielenterveydenhäiriö uhkaa vakuutetun työ- tai opiskelukykyä. Henkilön tulee olla sairausvakuutuslain (1224/2004) mukaisesti vakuutettu. Kuntoutuspsykoterapiaa voivat antaa terapeutit, joiden pätevyys on Kelassa vahvistettu ja joiden tiedot on kirjattu Kelan kuntoutuksen palveluntuottajarekisteriin.

Kuntoutuksen uudistamiskomitea teki vuonna 2017 yhteensä 55 ehdotusta kuntoutuksen uudistamiseksi (Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2017:41). Kuntoutuksen järjestämistä koskevien ehdotusten lähtökohdaksi oli, että kuntoutus on osa hyvinvointipalvelukokonaisuutta. Komitea ehdotti sosiaalisen ja lääkinnällisen kuntoutuksen järjestämis- ja rahoitusvastuun siirtämistä maakunnille sekä kokeiluja muutoksen tueksi. Muut ehdotukset koskivat muun muassa työterveyshuollon roolin selkiyttämistä, kuntoutustarpeen säännönmukaista arviointia sekä lain-säädännöllisiä täsmennyksiä.

Pääministeri Marinin hallitusohjelman mukaisesti kuntoutusta kehitetään vuosina 2020-2022 kuntoutuskomitean ehdotusten mukaisesti. Sosiaali- ja terveysministeriö on joulukuussa 2020 julkaissut kuntoutuksen uudistamisen toimintasuunnitelman (Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisu 2020:39), johon on koottu keskeiset keinot, joilla kuntoutusta tullaan uudistamaan tulevina vuosina. Kuntoutusta kehitetään osana valtakunnallisia muutosohjelmia ja erillisinä lakihankkeina. Toimintasuunnitelman mukaisesti lääkinnälliselle kuntoutukseen ohjautumiselle laaditaan vuosina 2020-2022 valtakunnalliset kuntoutuksen ohjautumisen perusteet. Kelan lakisääteisen järjestämisvelvollisuuden piiriin kuuluvien vaativan lääkinnällisen kuntoutuksen ja kuntoutuspsykoterapian järjestämis- ja rahoitusvastuut puolestaan arvioidaan osana monikanavarahoituksen purkamisen valmistelua vuosina 2020-2021.

Terapiatakuuta koskevassa kansalaisaloitteessa ehdotetaan säädettäväksi mielenterveyden häiriöiden psykososiaalisesta hoidosta perusterveydenhuollossa ja siihen pääsyn aikarajoista. Vuoden 2020 alussa julkaistu kansallinen mielenterveysstrategia sisältää ehdotukset mielenterveystyön ja -palvelujen kehittämiseksi vuosina 2020-2030. Näihin sisältyy psykososiaalisten hoitomuotojen saatavuuden parantaminen. Siinä onnistuminen edellyttää perustason ja erikoissairaanhoidon yhteistyörakenteen parantamista häiriöiden tunnistamisen sekä kokonaishoidon ja interventioiden toteuttamisen tueksi.

Mielenterveysstrategian tavoitteita pyritään Tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskus -ohjelmassa saavuttamaan vahvistamalla perustason yhteistyötä erikoissairaanhoidon kanssa sekä tuomalla psykoterapioita ja ehkäiseviä ja hoidollisia psykososiaalisia menetelmiä perustasolle käyttöön. Kaikkien alueiden hankkeissa lisätään psykososiaalisten menetelmien saatavuutta nuorten perustason palveluissa. Muiden mielenterveyshäiriöiden hoitoon liittyvien toimenpiteiden painotus vaihtelee alueittain. Lisäksi Tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskus -ohjelmaan kytkeytyvällä sote-rakenneuudistuksen valtionavustuksella on rahoitettu Helsingin yliopistollisen sairaalan erityisvastuualueella ”Terapiat perustasolle”-hanketta. Sen tarkoituksena on matalan kynnyksen vaikuttavien psykososiaalisten hoitojen laaja tarjonta perustasolta. Vuonna 2021 on tarkoitus toteut-

taa Tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskus-ohjelman täydentävä valtionavustushaku. Hoitotakuun osalta valmistelu perusterveydenhuollon hoitoon pääsyn tiukentamiseksi 7 vuorokauteen on käynnissä. Perusterveydenhuollon hoitoon pääsy koskee sekä fyysisten että psyykkisten terveysongelmien hoitoa.

Helsingissä 8.1.2021

Sosiaali- ja terveysministeri Aino-Kaisa Pekonen